גמ' מאן תנא דכל מילתא *דמימלך עלה שליח תרתי מילי הויין א"ר חסדא (א) דלא כר"ע *דתנן הנודר מן הירק מותר בדילועין ור"ע ב אוסר *אביי אמר אפילו תימא ר"ע מי לא בעי לאימלוכי כי אמרו רבנן קמיה דרבא אמר להו שפיר קאמר נחמני מאן תנא דפליג עליה דר"ע רשב"ג היא דתניא ג הנודר מן הבשר אסור בכל מיני בשר ואסור בראש וברגלים בקנה ובכבד ובלב ואסור בבשר עופות ומותר בבשר דגים וחגבים רשב"ג מתיר בראש וברגלים בקנה ובכבד ובעופות ג] ובדגים ובחגבים וכן היה רשב"ג אומר קרביים לאו בשר הן ואוכליהן לאו בר איניש ולת"ק מ"ש בבשר עופות משום דרגיל איניש דאמר לא אשכחי בשרא דחיותא ואתאי בשרא דציפרא אי הכי הכי נמי עביד איניש למימרא לא אשכחי בשרא דחיותא ואתאי דגים אמר *רב פפא ביום הקזה עסקינן דלא אכיל איניש דגים אי הכי ציפרא נמי (לא) ניכול דאמר שמואל *דמסוכר ואכל ציפרא פרח ליביה כציפרא ועוד תניא אין מקיזין דם לא על הדגים ולא על העופות ולא על בשר מליח אלא אמר *רב פפא ביומא דכייבין ליה עיניה עסקינן דלא אכיל דגים: אמר לו תן לו חתיכה כו': *שמע מינה ד מוסיף על שליחותו הוי ג] שליח אמר רב ששת דאמר ד] שליח טול אחת מדעתו ואחת מדעתי מהו

מאן תנא דכל מידי דמימליך עליה יז] תרי מיני הויין · כגון כבד ובשר שכשבעה"ב צוה לשלוחו להביא בשר השליח נמלך בו אם חפץ בכבד מביא אבל בלא נמלך לא היה מביא יח] והכא דלאמר בעה"ב הבא בשר והביא כבד הכן במתני' לא עשה שליחותו א"כ תרי מילי נינהו א"ר חסדא דלא כר"ע דהנקפ' הנודר מן הירק (נדרים נד.) [הנודר מן הירק] מותר בדלועין דקסברי רבנן דדלועין לאו ירק הוא ור"ע אוסר יט] דקסבר ירק הוא והכא מפרש פלוגתייהו אמרו לו לר"ע והלא אדם אומר לשלוחו קח לי ירק והוא אומר לא מצאתי אלא דלועין פירוש אלמא מילתא אחרינא הוא דלאו הוי ירק אמאי מהדר שליח לא מצאתי אלא דלועין לא היה לו להמלך אלא היה לו ליקח מיד דקא סברי רבנן דכל מילתא דמימלך עליה השליח הרי מילי נינהו אמר להו *כן דברי פירוש השיב להם ר"ע כן דבריכם כלומר משם אני מביא ראיה לדברי כלום אומר לא מצאתי אלא קטנית בתמיה כלומר וכי משיב להם כך ולמה אינו משיב להם אלא לפי שאין זה מנהג העולם שאם שאל אדם מין אחד אין משיבין לו על מין אחר אלא שהדלועין בכלל ירק הן ואין הקטנית בכלל ירק פירוש הרי לך על כרחך *לפיכך משיב לו לא מצאתי אלא דלועין לפי שהדלועין בכלל ירק ואינו משיב לו קיטנית לפי שאינו בכלל ירק אלמא קסבר ר"ע דמידי דאימליך עליה שליח נמי לא הוי תרי מילי וא"כ מתני' אתיא דלא כוותיה: **אביי** אמר אפילו תימא ר"ע מי לא בעי אימלוכי · פירוש כיון שלא נמלך והביא כבד שלא צוה כ] שינה מדעת בעה"ב הלכך גבי מעילה לא עשה שליחותו:

קרביים לאו בשר נינהו · *ונפקא מינה שאם לא הוו ראויים לאכילה כי אם לכלבים אין בכך מקח טעות כי אין דרך אדם לאוכלן ואוכליהן לאו בר אינש פירוש האוכלן אינו מבני אדם כא]:

ביומא דכייבין ליה עייניה עסקינן · דלא אכיל דגים והא דאמר פ' הנודר מן הירק (נ"ז שם:) נונא סמא לעינא התם פריך ליה ומשני כאן בתחלת אוכלא כאן כב] בסוף אוכלא יש מפרשים תחלת חולי העין ויש מפרשים אוכלא סעודה כלומר כאן שהדגים כג] בתחלת הסעודה כאן שבאים כד] בסוף הסעודה: **ש"מ** מוסיף על שליחותו הוי [שליח]· בכתובות פ' אלמנה ניזונית (דף צח:) איתא הך בעיא והכי איתא איבעיא להו אמר לשלוחו זבין לי ליתכא ואזל וזבן כורא מהו מוסיף על דבריו הוי וליתכא מיהא קנה או דלמא מעביר על דבריו הוי וליתכא נמי לא קני וה"נ במתני' כי אמר לשלוחו תן להם אחד והוא אומר טלו שתים אי בהביא דכתובות הוי מעביר על דבריו *הכא הוה לן למימר לא עשה שליחותו כה] והתם בכתובות (נ"ז שם) מייתי לה להביא דהכא א"ר ששת *דאמר שליח מדעתי כו] פירש להם הראשון לדעת בעה"ב כאשר צוותי והשניה מדעתו והם נטלו שלא הראשון בתורת שליחות בעה"ב והשניה בתורת שליחות השליח וכו' לדעתם *וכן פירשו בנטילתן מהו דתימא עקר שליח שליחותיה דבעה"ב פירוש אפילו כי אמר כז] מדעתיה קמ"ל:

אמר

מתקנתא דכל מילתא דמימלך ביה שליחא הרתי מילי נינהו' ה"ק מני מתני' דמשמע כל מלתא דצריך לשליחא לאימלוכי עליה ולשאול מבעל הבית אם יקחנו במקום אותו *שצוהו אם לאו כגון שאם צוהו בעה"ב ליקח לו בשר מן השוק ולא מצא אלא כבד שעכשיו צריך לחזור לו לשואלו אם יקחנו אם לאו דאע"ג דשנו מין בשר הוא כיון דמימלך עליה הרי מילי נינהו דמתני' נמי הכי משמע דתרי מילי נינהו מדקתני השליח מעל דלאו חדא מילתא נינהו שליח אמאי מעל הא קא עביד שליחותו של בעה"ב אלא מדקתני מעל אלמא תרי מילי נינהו ומני ה] היא: אמר רב חסדא דלא כר"ע היא דהגן הנודר מן הירק מותר בדילועין ור"ע אוסר · דקסבר מין אחד הן ואמרינן במס' נדרים אמרו לו לר"ע והלא אדם אומר לשלוחו קח לי ירק והוא בא ואומר לו לא מצאתי אלא דלועין אלמא כיון דמימלך מינא אחרינא הוא להכי מותר בדלועין ואמר להן והוא הדבר כלומר משם אני למד דאע"ג דמימלך חדא מילתא היא כלום הוא חוזר ואומר ירק לא מצאתי אלא קטנית אלא כיון דאמר לא מצאתי אלא דלועין ואינו אומר לא מצאתי אלא קטנית אלמא דדלועין בכלל ירק הן ואע"ג דמימלך עלייהו שליחא ס"ל לר"ע דחדא מילתא נינהו והיינו דלא כר"ע: אפי' תימא ר"ע היא · והיינו טעמא דכי נתן להן כבד מעל מפני שנתן להן מדעתו דמי לא בעי אימלוכי בבעה"ב אם יתן להם כבד או לא וכיון דלא אימליך מש"ה מעל השליח דכמי שנתן להן מדעתו דמי ולא משום דאמרינן דתרי מילי נינהו אלא חדא מילתא נינהו: שפיר קאמר נחמני · היינו אביי דתריץ הכי אפילו כר"ע ו] *נמי לא בעי לאימלוכי: מאן תנא דפליג עליה דר"ע · דסבירא ליה דכל מילי דמימלך עליה שליחא תרי מילי נינהו: רשב"ג היא דתנן הנודר מן הבשר וכו' רשב"ג מתיר בראש וברגלים ובקנה ובכבד · אלמא דקסבר תרי מילי נינהו: קרביים לאו בשר ואוכליהן לאו בר הם · כלומר האוכלן וקונה אותם בדמי שאר בשר שאם יטול לקנות ליטרא בשר בזוז ומניח הבשר ולוקח ליטרא קרביים בזוז לאו בר אינש אצל כל אדם: ולת"ק מ"ש בשר עופות · דאסר טפי מבשר דגים משום דרגיל וכו' ומין בשר הוא ולהכי אוסר: אמר רב פפא · מש"ה ז] *אסור בבשר עופות משום דביום הקזה עסקינן דנדר דכי נדר בכל בשר שראוי לו לאכול בו ביום אבל שאינן ראוין לו בו ביום הקזה ודאי לא נדר ט] כגון דגים: אי הכי אמאי אסור בעופות ציפרא נמי ניכול דאמר שמואל האי מאן דמסוכר · שהקיז דם בכתפיה ואכיל ציפרא וכו' אלמא דלא אכיל ההוא יומא ולא נדר מיניה ובהאי ספרים דכתוב בהו ציפרא נמי לא ניכול י] *מש"ה ציפרא נמי לא רגיל אינים למיכל ביום הקזה ולא נדר מיניה: על בשר מליח · יא] במלח שני ימים ולילה אחת דשוב אינו משיב את הנפש: אלא אמר רב פפא להכי יב] *(אינו) אסור (א) בבשר עופות דנדר מן הבשר ביומא דכייבין ליה עייניה יג] שהוא אינו אוכל דגים שקשים לעינים אבל כל מין בשר אפי' בשר עופות אכיל הלכך נאסר בכל מין בשר שראוי לו לאכול ומותר בדגים והא דאמרינן במסכת נדרים (דף מ:) *סימן ט"ן סמ"ך עיי"ן דמשמע טן סמא לעינא היינו *בתחלת יד] עינא כשמתחילין העינים לכאוב אבל בסוף אוכלא קשי לאו דגים: שמע מינה מוסיף על דבריו הוי [שליח] · מדקתני כולן מעלו דמשמע דבעל הבית נמי מעל מכלל דסבירא ליה להאי תנא דמתני' דשליח לא עקר שליחותו דבעה"ב טו] אלמא מוסיף על דבריו הוא דהוי דלאו הוי עקר שליחותו לא היה הבעה"ב מועל אלא ודאי מוסיף על שליחותו הוא ותפשוט מהכא הא דמיבעיא לן במסכת כתובות (דף צח:) האי מאן דאמר לשלוחיה זיל זבין לי ליתכא דארעא וזבין ליה כורא שהוא פי שנים מי אמרינן מוסיף על דבריו של משלח הוי ולא עקר שליח שליחותיה *וקנה טז] (שליח טליה כורא) או עבר על דבריו הוי ולא קנה הלוקח כלום: אמר רב ששת · מהכא לא תיפשוט דהכא היינו טעמא דבעל הבית נמי מעל משום דאמר שליח מדעתו דהכי אמר שליחא לאורחים טלו לכם שתי חתיכות *האחד מדעתו של בעל הבית ואידך מדעתי ולאו מוסיף הוי ולאיתעבידא שליחותיה ולכך מעל וכי תימא (אי הכי) הא פשיטא דבעל הבית מעל:

מהו

ב א מיי' פ"ט מהל' נדרים הלכה ו טוש"ע י"ד סימן ריז סעיף ח:

ג ב מיי' שם הלכה י טוש"ע שם סעיף ד:

ד ג מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם ס"ח:

ה ד מיי' פ"ז מהלכות מעילה הלכה א:

נ"ל כן הדבר

דלפיכך נ"ק

[בנדרים איתא אביי פ"ש כמה שינויים]

כתובות צח: [עי' תוס' זבחים לג. ד"ה אלא כמעביר]

ול"מ דלאו בשר נינהו פירושו דלאו ראוין לאכילה כ"א לכלבים ואין בכאן מקח טעות כי רק אין דרך כו' נ"ק

באים בתחלת כו' נ"ק

הכא אמאי מעל בעה"ב הא לא עשה כו' נ"ק

דאמר שליח טול א' מדעתו פי' להם כו' והשניה מדעתי כו' נ"ק

ובתוס' כתובות כתבו דמה שכן נטלין מדעתן א"צ לפרש דודאי כן נטלין מדעתן וצ"ע

אי נ"ק

נ"ק פ'

שצוהו דבר אחר אם לאו כו' נ"ק

נדרים נד. חולין קד.

[נדרים נה. כל הסוגיא]

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא וכו' אינו אסור אלא בבשר עופות:

[שם איתא אביי]

ס"א נ"ג

[גי' הערוך ערך סכר ד' דמסוכר ופי' כמ"ש כאן. אלא (סיטרי)]

דמי לא כו' נ"ק

נ"ל מותר בבשר דגים

נ"א מפרש וגירסת נ"ק משמע הכי כו'

ס"א נ"ג וגי' נ"ק להכי אינו אסור בבשר דגים דנדר כו'

ע"ש בר"ן

בתחלת אוכלא כשמתחילין כו' ופי' אוכלא חולי נ"ק

נ"א וקנה הלוקח ליתכא וגי' נ"ק וליתכא מיהא קני לוקח או עבר על דבריו הוי כו'

שיטה מקובצת

א] אמר רב חסדא מתני' דלא כר"ע דאי כר"ע מעל בעה"ב דשליחותיה קא עביד תימה דלמא לענין מלקות מודה ר"ע אפילו לענין נדרים דאינו לוקה וא"כ מתוקם נמי מתניתין כר"ע דלא מעל וי"ל דאי אתיא כר"ע א"כ לא למעל השליח כיון דמספקא ליה ובמתני' קתני השליח מעל · תוס': ב] תיבות ובדגים ובחגבים נמחק: ג] הוי אמר' תיבת שליח נמחק: ד] שליח' פ"א שלא מדעת מ"ד כו': ה] ומני היא: ו] כר"ע דמי לא תיבת נמי נמחק: ז] מש"ה מותר בבשר דגים משום: ח] ביום נדר אבל: ט] נדר לכן מותר בדגים הס"ד: י] ניכול פירושא הכי תיבת משום נמחק: יא] מליח שנשתהה במלח: יב] להכי אסור תיבת אינו נמחק: יג] עינית שאינו אוכל תיבת שהוא נמחק: יד] בתחלת אכלא כשמתחילים: טו] אלא מוסיף תיבת אלמא נמחק: טז] וקנה מיהא הלוקח או עובר על דבריו הוא ולוקח נמי לא קנה וקנה שליח מתיבת או עד מה"ד נרשם כח"ל: יז] עליה כלומר דבר שהוא מן השוק לא משמע שיהיה בתוך הכלל ולא מוצא מן הכלל שהשליח צריך לימלך ולישאל עליו אם אתה רוצה אם לאו תרי: יח] מביא ובמתני' דאמר תיבת הבא נמחק: יט] אוסר כדמפורש בפרק כל הבשר דקסבר: כ] צוה בעה"ב א"כ שינה: כא] אדם וכא מעשה לפני ריב"א בקורקבן של תרנגולת נבילה שנתערב באחרות ואמר ריב"א זצ"ל דבטל דלא הוי דבר עשוי להתכבד לפני האורחים דאיתא הכא דהאוכלן לאו בר איניש ובהאי טעמא אמרינן דסכויות כבש של ריפה שנתערבה באחרות דבטילה ברוב דאין זה דבר העשוי להתכבד לפני האורחים כדאמרינן הכא דהאוכלן לאו בר איניש: כב] כאן בסוף אוכלא' תיבות בכולה נמחק: כג] שהדגים באים בתחלת: כד] בסוף הסעודה' תיבת בכולה נמחק: כה] שליחותו ולמה מעל והתם: כו] פירוש כשפירש להם הראשון: כז] אמר מדעתי קמ"ל אות ה' נמחק:

הבא

רבינו גרשום

מעלו שכל אחד הוסיף מדעתו: מאן תנא דכל מילתא דמימליך עליה שליח תרתין מילי נינהו' והכי קאמר מני מתניתין דמשמע דכל מילתא דצריך לשליחא לאימלוכי עליה לשאול מבעה"ב אם לוקחו תמורת אותו שצוהו אם לאו כגון שאם צוהו בעה"ב ליקח בשר מן השוק ולא מצא אלא כבד או ראש דהשתא צריך לחזור אצלו ולשואלו אם יקחנו אם לאו אע"ג דכולו מין בשר הוא כיון דמימליך עליה תרי מילי נינהו דבמתניתין נמי הכי משמע דתרי מילי נינהו מדקתני השליח מעל דאי חדא מילתא נינהו שליח אמאי מעל הא קא עביד שליחותו של בעה"ב אלא מדקאמר מעל אלמא דתרי מילי נינהו ומני היא: אמר רב חסדא דלא כר' עקיבא דתנן הנודר מן הירק מותר בדילועין ור"ע אוסר' דקסבר ממין אחד הן אמרו לו לר"ע והלא אומר אדם לשלוחו קח לי ירק והוא בא ואומר לא מצאתי אלא דילועין אלמא כיון דמימליך מידי אחרינא הוא אמר להם והוא הדבר ממנו אני למד דאע"ג דמימליך דחדא מילתא היא שכלום הוא אומר תמורת ירק לא מצאתי אלא קטנית אלא כיון שאומר לא מצאתי אלא דלועין מלמד שהדלועין בכלל ירק הן ואע"ג דמימליך עלייהו שליח חדא מלתא נינהו: אפילו תימא מתניתין ר"ע' והיינו טעמא דמעל כי נתן להן כבד מפני שנתן להן מדעתו דמי לא בעי אימלוכי מבעה"ב אתן להן כבד או לא וכיון דלא אימליך משום הכי מעל השליח ולאו משום הכי מעל כדקאמרת דתרי נינהו אלא לעולם חדא מילתא היא אלא מש"ה מעל דאיבעי ליה לאימלוכי כדאמרן: מאן תנא דפליג עליה דר"ע' דסבירא ליה דכל מידי דמימליך עליה שליחא תרי מילי נינהו רשב"ג הוא: דתנן הנודר מן הבשר רשב"ג מתיר בראש וברגלים ובכבד ובקנה' אלמא דקסבר תרי מילי נינהו: קרביין לאו בשר ואוכליהן לאו בר אנש' כלומר כל האוכלן במקום בשר שאם יכול לקנות מן שאר בשר בזוז במשקל וקונה מקרביים ומניח הבשר (וקונה הקרביים) לאו אנש הוא ובטל דעתו אצל כל אדם' ולת"ק מ"ש בבשר עופות דאסר טפי מבשר דגים: א"ר פפא' היינו טעמא משום דביום הקזה עסקינן דנדר וכי נדר בכל בשר דחזי ליה למיכל ההוא יומא נדר אבל דגים כיון דלא חזו למיכל ביום הקזה ודאי לא נדר מיניה להכי מותר בדגים: אי הכי' אמאי אסור בעופות א"כ ציפרא נמי ניכול דאמר שמואל דמסוכר ואכיל ציפרא אלמא דלא אכיל ציפרא נמי בההוא יומא ולא נדר מיניה: בשר מליח' שנשתהא במלח ב' ימים ולילה אחד אין משיב נפש: אלא אמר רב פפא' הנודר מן הבשר ביומא דכייבין ליה עייניה דלא אכיל דגים אכל כל מין בשר אכיל והלכך נאסר בכל בשר ומותר בדגים וסימנך דתנן קשין לכאב העין ט"ן סמ"ך עי"ן כלומר דג מסמא העין: שמעת מינה מוסיף על שליחותו הוי' הא דפליגי במסכת כתובות בפרק אלמנה נזונת אי מוסיף של דבריו הוי אי מעביר על דבריו הוי מדקתני דכולם מעלו דמשמע דבעל הבית נמי מעל דקסבר תנא דידן דשליח לאו עקר שליחותיה דבעל הבית אלא מוסיף על דבריו הוי: אמר רב ששת' מהא לא תפשוט הכא היינו טעמא דבעל הבית מעל משום דאמר שליה מדעתו דהכי אמר להו שליח לאורחים הבי שתי חתיכות דאמינא לכו ליטול חדא מנייהו מדעתו של בעה"ב הוא ואידך

מדעתי